

4

EDUCACIÓ

RESUM

Amb relació als ensenyaments escolars, durant el curs acadèmic 2003-2004, el canvi legislatiu més rellevant és el Reial decret 1318/2004, orientat a modificar aspectes de l'aplicació de la Llei orgànica de la qualitat de l'ensenyament (LOCE), fins que es consensuï una nova norma que reguli l'educació en l'àmbit estatal.

Quant a les dades de matriculació, s'incrementa moderadament l'alumnat de l'ensenyament infantil, i es manté la proporció de l'alumnat de primària i de secundària obligatòria i no obligatòria. Com a fets més destacables, cal esmentar els següents:

- En l'ensenyament infantil de primer cicle, a l'igual de la resta de les comunitats autònomes, les taxes brutes d'escolaritat són baixes.
- En l'ensenyament secundari no obligatori les taxes brutes d'escolaritat són de les més baixes de l'Estat espanyol.
- El pes de l'escolarització privada i concertada és notable respecte de la majoria de comunitats autònomes.
- En l'educació secundària és on es presenten els problemes de promoció més significatius, a l'igual de la resta d'Espanya i del conjunt dels països de la Unió Europea.

El percentatge d'alumnat estranger a les Illes Balears fou el segon més elevat de tot l'Estat, molt per sobre de la mitjana nacional. L'increment d'alumnat més important es dona en l'educació primària, en l'educació secundària obligatòria i en l'educació infantil. L'escolarització d'aquest alumnat s'ha dut a terme fonamentalment en els centres de titularitat pública.

D'altra banda, la realitat dels estudis universitaris a les Illes Balears s'ha caracteritzat, durant els cursos analitzats, per una sèrie de característiques:

- Les darreres dades que ha donat a conèixer la Universitat de les Illes Balears (UIB) posen de manifest que la tendència a la baixa que havia registrat la Universitat els cursos anteriors sembla que comença a canviar d'una manera tímida.
- A aquest fet s'ha d'afegir que, els darrers cursos, la Universitat Nacional d'Educació a Distància (UNED) i la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) han incrementat el nombre d'estudiants universitaris de manera significativa a la comunitat autònoma de les Illes Balears.
- Tanmateix, tot i la importància que té la qüestió de la taxa d'estudiants universitaris, seria un error reduir tota la problemàtica universitària a aquest tema.

4.1.

EL TREBALL LEGISLATIU DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA DE LES ILLES BALEARS

Com a conseqüència dels resultats de les eleccions que es varen fer el dia 14 de març i del canvi que es va produir en el Govern central de l'Estat, les característiques principals de la normativa que s'ha generat el curs acadèmic 2003-2004 ha estat la provisionalitat i transitorietat, en el sentit que s'orienta a paralitzar l'aplicació dels aspectes més controvertits de la Llei orgànica de la qualitat de l'ensenyament (LOCE) fins que es consensuï una nova norma que reguli l'educació en l'àmbit estatal.

En l'àmbit no universitari i a escala estatal, la norma que ha tingut un impacte major durant el curs acadèmic 2003-2004 ha estat el Reial decret 1318/2004 (BOE del 29 de maig del 2004), pel qual es modifica el calendari d'aplicació de l'ordenació del sistema educatiu, que estableix la LOCE en el Reial decret 827/2003.

Per aquest Reial decret 1318/2004, promulgat dos mesos després de les eleccions estatals, l'aplicació del que es disposa en els reials decrets 828/2003, pel qual s'estableixen els aspectes educatius bàsics de l'educació preescolar; 829/2003, pel qual s'estableixen les ensenyances comunes de l'educació

infantil; 830/2003 pel qual s'estableixen les ensenyances comunes de l'educació primària; 831/2003 pel qual s'estableix l'ordenació general i les ensenyances comunes de l'educació secundària obligatòria; i 832/2003, de 27 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació general i les ensenyances comunes del batxillerat, es posposa dos anys acadèmics respecte del calendari que es fixa en el Reial decret 827/2003, llevat de pel que fa a les mesures sobre l'avaluació, la promoció i l'obtenció del títol de graduat en educació secundària obligatòria, que s'han anticipat i ja són en vigor.

Ja en l'àmbit autonòmic, cal fer referència a dues ordres que han tingut per objecte desplegar la LOCE. Aquestes són l'Ordre del conseller d'Educació i Cultura del 21 d'octubre del 2003, sobre l'avaluació en l'educació secundària obligatòria per al curs 2003-2004 (BOIB del 4 de novembre del 2003), i l'Ordre del 19 d'abril del 2004 per la qual s'aproven les bases per a la selecció, el nomenament i el cessament dels òrgans de govern dels centres docents públics (BOIB del 29 d'abril del 2004), de manera que es modifica el sistema de nomenament de directors en aquests centres.

També han tingut molt ressò dos decrets que s'orienten a regular l'admissió dels alumnes en els centres públics: el Decret 35/2004, de 16 d'abril, pel qual s'estableix el règim d'admissió d'alumnes als centres docents sostinguts amb fons

públics (BOIB del 17 d'abril del 2004) i l'Ordre del conseller d'Educació i Cultura del 19 d'abril del 2004, per la qual es regula el procediment d'admissió i de matrícula de l'alumnat en els cicles formatius de formació professional específica (BOIB del 20 d'abril del 2004).

Pel que fa a l'organització i al funcionament dels centres escolars públics, el curs 2003-2004 s'ha regit pel que s'estableix en els reglament orgànics de les escoles d'educació infantil i dels col·legis d'educació primària, i en el Reglament orgànic dels instituts d'educació secundària (decrets 119/2002 i 120/2002, ambdós del 27 de setembre, i publicats en el BOIB del 5 d'octubre del 2002), que es concreten en les instruccions per a l'organització i el funcionament per als diferents tipus de centres que s'elaboren abans de començar el curs escolar.¹⁷

Finalment, una altra normativa que s'ha aprovat en l'àmbit autonòmic ja acabat el curs escolar, ha estat el Decret 56/2004, pel qual s'estableix l'ordenació general dels ensenyaments de l'educació infantil, l'educació primària, i l'educació secundària obligatòria (ESO) a les Illes Balears (BOIB del 29 de juny del 2004), però la seva aplicació vendrà també condicionada pels terminis que marca l'esmentat Decret 1318/2004, i és previsible que no arribi a aplicar-se.

17. Durant el més de juny s'han aprovat les instruccions que regularan el pròxim curs 2004-2005.

4.2.

EL SISTEMA ESCOLAR DE LES ILLES BALEARS

Aquest apartat es divideix en dos blocs: de primer, es defineixen a grans trets les característiques generals de la situació educativa a les Illes Balears i, a continuació, es considera la temàtica de l'escolarització de l'alumnat estranger.

4.2.1. LA SITUACIÓ EDUCATIVA A LES ILLES BALEARS: CARACTERÍSTIQUES

El nostre sistema educatiu presenta una sèrie de trets característics, ateses les dades d'altres comunitats autònomes. Fent una anàlisi comparativa, trobam aspectes de la nostra realitat educativa que apunten cap a una tendència sovint divergent de la majoritària. Una dada que exemplifica aquesta realitat característica és la següent: amb relació al conjunt de l'Estat, el percentatge de variació de l'alumnat d'ensenyaments escolars entre els cursos 1993-1994 i 2003-2004 ha estat positiva només en el cas de la comunitat autònoma de les Illes Balears, que augmenta un 1,4%, juntament amb la comunitat de Melilla, que augmenta un 16,7%. A més, i amb relació a aquest fet, cal dir que la comunitat autònoma de les Illes Balears ocupa el segon lloc respecte de la proporció d'alumnat estranger, per darrere de Madrid: a les Balears, un 8,7% de l'alumnat és estranger,¹⁸ i es concentra principalment a la xarxa pública. Madrid i les Illes Balears són les comunitats autònomes que

presenten una proporció major d'alumnat estranger en el conjunt de l'Estat.

Fent referència en concret a les dades d'escolarització de la comunitat autònoma de les Illes Balears, i d'acord amb la tendència dels cursos escolars anteriors, comprovam que es dona un increment progressiu i moderat de l'alumnat de l'ensenyament infantil. Aquesta tendència també s'aprecia a escala estatal, tot i que a les Balears el fet migratori sol relacionar-se amb un increment encara més pronunciat. Altres fets rellevants sobre l'escolarització en altres nivells educatius són els següents:

- Es manté la proporció de l'alumnat de primària i de secundària obligatòria.
- Hi ha estabilitat en els nivells de secundària no obligatòria (batxillerat i cicles formatius de grau mitjà o CFGM), tot i el lleuger increment en els centres públics.
- Incrementa l'escolarització en els programes de garantia social.
- Incrementa la matrícula en els centres de règim especial (les escoles oficials d'idiomes, les escoles d'art, l'Escola Superior de Disseny, i els conservatoris), respecte del curs anterior. (Vegeu el quadre III-34)

Quant a les diferències territorials, destaca l'increment general de l'escolarització a l'illa de Mallorca, enfront de l'estabilitat que es dona a Eivissa, Formentera i Menorca. (Vegeu el quadre III-35)

18. Datos y cifras. Curso escolar 2003/04, Madrid, Ministeri d'Educació, Cultura i Esports.

Ensenyaments de règim general	QUADRE III-34. EVOLUCIÓ DE L'ALUMNAT, PER NIVELLS EDUCATIUS I PER TITULARITAT DELS CENTRES									
	1999-2000	2000-01	2001-02	2002-03	2003-04		2003-04		2003-04	
	Total				Públics ¹		Concertats		Privats	
Educació infantil	25.306	26.589	27.656	28.379	29.994	17.827	10.564	1.603		
Educació primària	55.754	55.849	56.505	56.962	57.166	35.123	20.712	1.331		
Educació especial	465	465	489	486	509	127	382	—		
ESO	39.702	39.758	39.640	40.063	40.300	23.716	15.444	1.140		
Batxillerat	10.312	11.252	11.456	11.168	10.942	8.058	1.276	1.608		
Batxillerat a distància	—	159	511	598	764	764	—	—		
Cicles formatius de grau mitjà (CFGM)	3.184	3.515	3.794	4.259	4.314	3.618	582	114		
Cicles formatius de grau superior (CFGS)	1.859	2.099	2.251	2.419	2.164	1.939	129	96		
BUP/COU presencial + a distància	3.106	1.619	193	—	—	—	—	—		
FP2	265	156	68	—	—	—	—	—		
PGS	400	790	1303	677	803	748	55	—		
Moduls professionals	44	—	—	—	—	—	—	—		
Total	140.397	142.251	143.866	145.011	146.956	91.920	49.144	5.892		
Ensenyaments de règim especial ²	8.264	9.838	9.325	8.877	9.383	9.222	—	161		

1. S'inclouen en la matrícula d'educació infantil de centres públics 469 alumnes procedents de centres municipals.

2. No hi figuren els no presencials («That's english»): 563 alumnes, el curs 2002-2003, i 544 alumnes, el curs 2003-2004; i tampoc no s'hi inclouen els lliures del curs anterior.

Font: Direcció General de Planificació i Centres de la Conselleria d'Educació i Cultura, i MECD, Series e indicadores 1993-1994 a 2002-2003. Enseñanzas de régimen general

**QUADRE III-35. ALUMNAT MATRICULAT PER NIVELLS EDUCATIUS I PER ILLES:
VARIACIÓ RESPECTE DEL CURS ANTERIOR**

Règim general		Mallorca		
	2002-2003	2003-2004	Diferència	
Educació infantil	22.158	23.331	1.173	
Educació primària	45.279	45.404	125	
Educació especial	425	431	6	
ESO	31.848	32.047	199	
Batxillerat	8.968	8.910	-58	
Batxillerat a distància	403	509	106	
Cicles formatius de grau mitjà (CFGM)	3.533	3.519	-14	
Cicles formatius de grau superior (CFGS)	2.032	1.793	-239	
PGS	520	615	95	
Total	115.166	116.559	1.393	
RÈGIM ESPECIAL ¹	6.169	6.984	815	

Règim general		Menorca		
	2002-2003	2003-2004	Diferència	
Educació infantil	3.226	3.499	273	
Educació primària	4786	4.919	133	
Educació especial	11	12	1	
ESO	3.464	3.466	2	
Batxillerat	828	750	-78	
Batxillerat a distància	72	91	19	
Cicles formatius de grau mitjà (CFGM)	367	382	15	
Cicles formatius de grau superior (CFGS)	126	138	12	
PGS	95	110	15	
Total	12.975	13.367	392	
Règim especial ¹	957	775	-182	

Règim general		Eivissa		
	2002-2003	2003-2004	Diferència	
Educació infantil	2.799	2.968	169	
Educació primària	6.500	6.430	-70	
Educació especial	50	66	16	
ESO	4.516	4.553	37	
Batxillerat	1.323	1.247	-76	
Batxillerat a distància	123	164	41	
Cicles formatius de grau mitjà (CFGM)	337	391	54	

Continua

**QUADRE III-35. ALUMNAT MATRICULAT PER NIVELLS EDUCATIUS I PER ILLES:
VARIACIÓ RESPECTE DEL CURS ANTERIOR**

Règim general		Eivissa	
	2002-2003	2003-2004	Diferència
Cicles formatius de grau superior (CFGs)	249	229	-20
PGS	62	78	16
Total	15.959	16.126	167
Règim especial ¹	1.621	1.512	-109

Règim general		Formentera	
	2002-2003	2003-2004	Diferència
Educació infantil	196	196	0
Educació primària	397	413	16
Educació especial	0	0	0
ESO	235	234	-1
Batxillerat	49	35	-14
Batxillerat a distància	—	—	0
Cicles formatius de grau mitjà (CFGM)	22	22	0
Cicles formatius de grau superior (CFGs)	12	4	-8
PGS	0	0	0
Total	911	904	-7
Règim especial ¹	130	112	-18

Règim general		Total	
	2002-2003	2003-2004	Diferència
Educació infantil	28.379	29.994	1.615
Educació primària	56.962	57.166	204
Educació especial	486	509	23
ESO	40.063	40.300	237
Batxillerat	11.168	10.942	-226
Batxillerat a distància	598	764	166
Cicles formatius de grau mitjà (CFGM)	4.314	55	—
Cicles formatius de grau superior (CFGs)	2.419	2.164	-255
PGS	677	803	126
Total	145.011	146.956	1.945
Règim especial ¹	8.877	9.383	506

1. No hi figuren els no presencials («That's english»): 563 alumnes, el curs 2002-2003, i 544 alumnes, el curs 2003-2004; i tampoc no s'hi inclouen els lliures del curs anterior

Font: Direcció General de Planificació i Centres de la Conselleria d'Educació i Cultura

De l'increment total en 1.945 alumnes entre els cursos 2002-2003 i 2003-2004, un 71,61% correspon a Mallorca (1.393 matriculacions més), un 20,15% correspon a Menorca (392 alumnes més), i un 8,58%, a Eivissa (167 alumnes més). A part, hem de considerar que la major part de les noves matriculacions es donen en l'educació infantil. De les 1.945 matriculacions, 1.615 (un 83,03%) corresponen al nivell d'educació infantil: 1.173, a Mallorca; 273, a Menorca, i 169, a Eivissa.

D'aquestes dades consideram destacable, d'acord amb la tendència dels cursos anteriors, la situació de l'ensenyament infantil i de l'ensenyament secundari no obligatori. Quant a l'ensenyament infantil del primer cicle, ens trobam amb una problemàtica compartida amb la resta de les comunitats autònomes. Els objectius que la Llei orgànica d'ordenació general del sistema educatiu (LOGSE) establia per promoure l'escolarització en el primer cicle d'educació infantil han quedat relegats, en l'actualitat, a bones intencions.

A escala estatal, d'acord amb l'Informe España 2004 de la Fundació Encuentro, entre el 1993 i el 2001 quasi no s'han incrementat les taxes brutes d'escolarització, en passar d'un 5,2% a un 10,6%. Les Balears se situen en un nivell intermedi, amb una taxa bruta del 7,38%.

D'entre les deu comunitats autònomes considerades, es troben en el lloc sisè. Davant una situació favorable, si la consideram amb la resta de l'Estat, només cal tenir en compte que un 72,65% d'aquesta oferta correspon a centres privats. En aquest nivell especialment cal considerar el factor públic i privat com a molt rellevant, ja que és l'escassa oferta pública és el que determina que les famílies que vulguin tenir escolaritzats els fills hagin de recórrer als centres privats i pagar per aquests serveis.¹⁹

Respecte de l'ensenyament secundari postobligatori, continua la tendència a la baixa en els nivells d'escolarització secundària no obligatòria. Les Illes Balears formen part del conjunt de comunitats autònomes²⁰ que, en contra de la tendència majoritària, no assoleixen l'escolarització total en les etapes no obligatòries del batxillerat i la formació professional.²¹

Així doncs, respecte de l'ensenyament secundari no obligatori, les taxes brutes²² d'escolarització són de les més baixes de l'Estat Espanyol, tant al batxillerat com a la formació professional de grau mitjà i de grau superior. (Vegeu el quadre III-36)

Mentre que a escala estatal la taxa bruta de matriculació és d'un 102,5%, la comunitat autònoma de les Illes Balears no asso-

19. Fundació Encuentro (2004), «Informe España 2004: una interpretación de su realidad social», Madrid.

20. Juntament amb Andalusia, la Comunitat Valenciana, Extremadura, Múrcia i Ceuta.

21. Consell Econòmic i Social d'Espanya (2003), *España 2002. Economía, trabajo y sociedad. Memoria sobre la situación socioeconómica y laboral*, Madrid, Consell Econòmic i Social d'Espanya, p. 362. Es pot consultar a: <http://www.ces.es>.

22. La taxa bruta d'escolarització és el total d'alumnes matriculats en un determinat nivell, independentment de l'edat, dividit per la població del grup d'edat que correspon oficialment a aquest nivell. Es poden obtenir valors superiors al 100,0% a causa de l'existència d'alumnat d'edats no considerades en el grup d'edat «teòrica».

**QUADRE III-36. TAXES BRUTES D'ESCOLARITZACIÓ
PER NIVELLS D'ENSENYAMENT¹: CURS 2002-2003**

	Ed. infantil (3-5 anys)	Ed. primària (6-11 anys)	ESO (12-15 anys)	Batxillerats, CFGM i GS (16-17 anys)	CFGS (18-19 anys)
Estat espanyol	100,0%	106,1%	113,8%	102,5%	23,5%
Balears	100,0%	106,0%	112,2%	85,8%	12,1%

1. En les taxes brutes es poden obtenir valors superiors al 100%, per causa que hi ha alumnat d'edats que no es consideren d'edat «teòrica»

Font: MECD, Estadísticas de la educación en España, 2002-03. Estadística de las enseñanzas no universitarias. Datos avance.

leix el 86%. Igualment, en els cicles formatius de grau superior (CFGs), el 12,1% de l'escolarització a les Balears contrasta amb un 23,5% a l'Estat Espanyol.

Per tal d'aproximar-nos més encara a les dimensions d'aquest fenomen ens hem de remetre a les taxes netes d'escolarització.²³ L'evolució de les taxes netes d'escolarització entre els anys 1993 i 2001 a les Illes Balears sempre se situa per davall les taxes estatals. Concretament, el curs 2000-2001 la proporció de joves escolaritzats en ensenyaments de règim general era d'un 87,8% dels joves de 16 anys (un 90,6% al conjunt de l'Estat), un 68% dels joves de 17 anys (un 77,4% estatal), i un 43,8% dels joves de 18 anys (un 65,6% estatal). (Vegeu els gràfics III-23 i III-24)

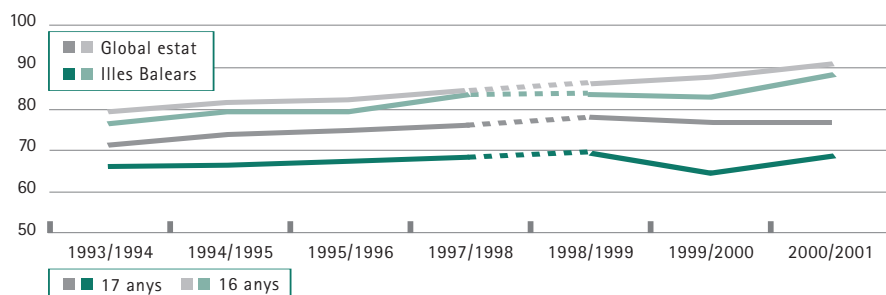
Aquest tret constitueix un dels punts més febles del nostre sistema educatiu i es vincula als efectes d'un mercat laboral que facilita la incorporació primerenca dels joves sense qualificació. Per arribar a entendre aquesta realitat educativa, i

sense entrar en una anàlisi acurada, hauríem d'afegir a l'estudi sobre les relacions entre les variables d'un mercat laboral i un sistema educatiu específic tots els factors que acompanyen aquesta realitat econòmica i que tenen un caràcter social, cultural o polític.

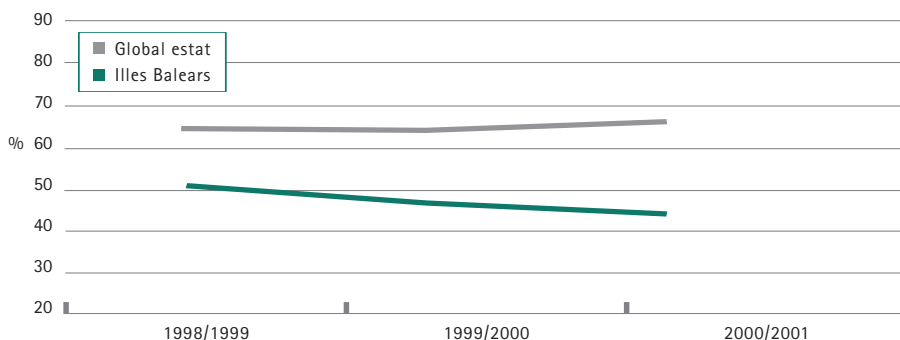
Un altre aspecte característic del nostre sistema educatiu, d'acord amb el que s'ha dit fins ara, és una presència major dels centres privats, si el comparem amb el model de gestió general de l'Estat. Ateses les dades sobre la distribució percentual de l'alumnat per la titularitat dels centres, veiem que el pes de l'escolarització privada i concertada és notable respecte de la majoria de les comunitats autònomes, de la mateixa manera que el pes de l'ensenyament públic a la resta de l'Estat és major. En el cas de la comunitat autònoma de les Illes Balears comprovam que l'ensenyament privat aglutina al voltant del 40% de la matriculació fins a l'ensenyament secundari obligatori. (Vegeu el quadre III-37)

23. La taxa neta d'escolarització és el total d'alumnes matriculats que pertanyen al grup d'edat que es corresponen oficialment al nivell d'ensenyament corresponent, dividit pel total de la població del mateix grup.

Gràfic III-23
Taxes netes d'escolarització en els ensenyaments de règim general
(16 i 17 anys)

Gràfic III-24
Taxes netes d'escolarització en els ensenyaments de règim general
(18 anys)

Font: MECD, Las cifras de la educación en España, estadísticas e indicadores (edició del 2003), Direcció General de Programació Econòmica, Personal i Serveis.

QUADRE III-37. DISTRIBUCIÓ PERCENTUAL DE L'ALUMNAT MATRICULAT PER TITULARITAT DELS CENTRES (CURS 2002-2003)

Centres 2002-2003	Centres públics		Centres concertats i privats	
	% Balears	% Estat	% Balears	% Estat
Ed. infantil	58,6	65,6	41,4	34,4
Ed. primària	61,3	66,6	38,7	33,4
ESO	58,2	65,7	41,8	34,3
Batxillerat	73,2	74,3	26,8	25,7
Formació professional	85,8	73,8	14,2	26,2

Font: MECD, Estadísticas de la educación en España, 2002-03. Estadística de las enseñanzas no universitarias. Datos avance.

Cal dir que, en la formació professional, la tendència és inversa, i així com a l'Estat els centres públics aglutinen un 73,8%, a la comunitat autònoma balear arriben a gestionar quasi el 86%. Pel que fa al tipus de gestió de l'ensenyament secundari no obligatori, es fa palesa una major presència de l'ensenyament privat i concertat al batxillerat, enfront del predomini de la gestió majoritàriament pública de la formació professional.

A escala estatal, la reducció progressiva del nombre mitjà d'alumnes per unitat en tots els nivells s'atribueix a l'estabilització del cens escolar i a l'augment del profes-

sorat (5.682 docents més), el darrer curs.²⁴ En el cas de la nostra comunitat autònoma, tot i que coincidim amb l'increment dels recursos docents, hauríem de valorar la relació entre l'increment del personal docent i l'increment de la demanda, d'acord amb l'ascens de la matrícula. El curs 2003-2004, un total d'11.824 professors han estat contractats en els nivells d'educació infantil, primària, secundària i especial. Aquests es reparteixen en els diferents tipus de centres: 8.099 (un 68,49% del total) treballaren a centres públics; 3.373 (28,52%), a centres concertats, i 352 (2,97%), a centres privats. (Vegeu el quadre III-38)

QUADRE III-38. EVOLUCIÓ DEL PROFESSORAT, PER NIVELLS EDUCATIUS I PER TITULARITAT DELS CENTRES

	Total				Centres públics			
	2000-01	2001-02	2002-03	2003-04	2000-01	2001-02	2002-03	2003-04
Ed. infantil i primària	4.977	5.248	5.561	5.723	3.499	3.636	3.782	3.623
Educació secundària	4.735	4.951	5.193	5.958	3.684	3.842	4.027	4.452
Educació especial	120	134	138	143	20	24	25	24
TOTAL	9.832	10.333	10.892	11.824	7.203	7.502	7.834	8.099
	Centres concertats				Centres privats			
	2000-01	2001-02	2002-03	2003-04	2000-01	2001-02	2002-03	2003-04
Ed. infantil i primària	1.334	1.507	1.644	1.878	144	105	135	222
Educació secundària	937	978	1.043	1.376	114	131	123	130
Educació especial	100	110	113	119	—	—	—	—
TOTAL	2.371	2.595	2.800	3.373	258	236	258	352

Font: Direcció General de Planificació i Centres de la Conselleria d'Educació i Cultura.

24. Consell Econòmic i Social d'Espanya (2003), op. cit., p. 362. Es pot consultar a: <http://www.ces.es>.

Es constata que el nombre mitjà d'alumnes per unitat d'ensenyament sempre és superior als centres privats, principalment en els grups d'educació infantil (23,1 alumnes respecte dels 20,7 dels centres públics), educació primària (26,7 alumnes respecte dels 22,3 dels centres públics) i ESO (28,8 alumnes respecte dels 24,2 dels centres públics). (Vegeu el quadre III-39)

L'evolució del nivell d'escolarització a l'ensenyament d'adults als darrers quatre anys no respon a la tendència cap a l'increment progressiu de la resta dels ensenyaments no universitaris. (Vegeu el quadre III-40)

Comprovam que l'increment entre els cursos 2000-2001 i 2003-2004 ha estat de 156 alumnes, tot i que els cursos 2001-2002 i 2002-2003 va incrementar-se entre

2.000 i 3.000 alumnes. Del quadre es desprèn que en l'apartat de llengües per als immigrants és on es registra una reducció molt pronunciada del nivell de matriculació. També es dona una reducció de l'alumnat que han cursat ensenyaments tecnicoprofessionals: es passa de 491 alumnes a 102, el darrer curs. En la resta d'especialitats formatives no es donen canvis gaire significatius.

En els paràgrafs anteriors es fa referència explícitament a les dades de caràcter quantitatiu i estructural del sistema escolar no universitari de les Illes Balears. A continuació, ens referirem específicament a la qüestió del resultat escolar dels estudiants de les Illes, en les diferents etapes i estudis que s'inclouen dins els ensenyaments de règim general.

QUADRE III-39. UNITATS/GRUPS, PER ENSENYAMENT I PER NOMBRE MITJÀ D'ALUMNES PER UNITAT (CURS 2002-2003)

NIVELL	Ed. infantil	Ed. primària	Mixtos ¹	Ed. especial	ESO	Batxillerat	CFGM	CFGS	G.S.
Total	1.310	2.384	10	105	1.543	451	183	132	52
Centres públics	802	1.558	10	28	962	336	159	119	48
Centres privats	508	826	0	77	581	115	24	13	4

NOMBRE MITJÀ D'ALUMNES PER UNITAT / GRUP D'ENSENYAMENT

NIVELL	Ed. infantil	Ed. primària	Mixtos ¹	Ed. especial	ESO	Batxillerat	CFGM	CFGS	G.S.
Total	21,7	23,8	—	4,6	26,0	24,8	21,6	17,2	13,0
Centres públics	20,7	22,3	—	3,5	24,2	24,3	21,5	17,3	12,8
Centres privats	23,1	26,7	—	5,0	28,8	26,1	21,9	16,7	16,3

1. Unitats amb alumnat d'educació infantil i d'educació primària.

Font: MECD, Estadístiques de la educació en España, 2002-03. Estadística de las enseñanzas no universitarias. Datos avance.

QUADRE III-40. EDUCACIÓ D'ADULTS ¹				
	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004
Total	5.473	8.437	7.730	6.634
Ensenyaments inicials de formació bàsica	626	709	684	764
Obtenció del graduat escolar	656	836	—	—
Educació secundària per a persones adultes	1.605	1.986	2.210	2.424
Accés a la universitat per a majors de 25 anys	1.276	347	309	349
Llengües espanyoles per a immigrants	—	3.101	4.036	2.995
Ensenyaments tecnicoprofessionals	1.310	1.458	491	102

1. No s'inclou l'alumnat que cursa ensenyaments de caràcter no formal que s'imparteixen dins aquesta oferta educativa.

Font: MECD, Estadísticas de la educación en España, 2002-03. Estadística de las enseñanzas no universitarias. Datos avance.

Atès el percentatge d'alumnes que promocionen en el darrer cicle de l'educació primària, es constata que una gran majoria de l'alumnat d'aquesta etapa -un 91,2% de l'alumnat del total de centres de les Illes Balears- promociona al primer cicle de l'educació secundària obligatòria. (Vegeu el quadre III-41)

En l'educació secundària, en canvi, és on es troben els problemes més significatius de tot el sistema escolar, no només d'Espanya i de les Illes Balears, sinó també del conjunt dels països de la Unió Europea.

Les dades corresponents al curs 2002-2003, facilitades per la Direcció General d'Administració i Inspecció Educativa,

situen el percentatge d'alumnat que obté la titulació el darrer curs de l'educació secundària obligatòria en un 73,3%.

Si analitzam l'evolució d'aquests resultats referits a l'obtenció de la titulació dels alumnes al final de l'educació secundària obligatòria, observam que s'ha passat d'un 67,1% de titulats, el curs 1995-1996, a un 73,3%, el curs 2002-2003, i, amb petites fluctuacions, la tendència és que els resultats milloren. Segons l'estadística que ha elaborat el Ministeri d'Educació, Cultura i Esports (MECD),²⁵ aquest percentatge ens situa per sobre de la mitjana estatal, entorn del 73%, i per sobre de comunitats com Catalunya, Andalusia, les Canàries, Múrcia, Extremadura o Ceuta.

25. Font: MECD (2003), *Las cifras de la educación en España, estadísticas e indicadores*. Edición 2003., Direcció General de Programació Econòmica, Personal i Serveis, Madrid.

QUADRE III-41. EVOLUCIÓ DE LA PROMOCIÓ DE L'ALUMNAT D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA, D'ESO I DE BATXILLERAT: SÈRIES 1993-1994 A 2002-2003

	93-94	94-95	95-96	96-97	97-98	98-99	99-00	00-01	01-02	02-03
Educació primària	—	—	95,1	93,6	93,8	92,1	92,1	90,5	90,9	91,2
ESO	67,8	69,2	67,1	69,9	71,6	70,5	72,9	72,0	73,8	73,3
Batxillerat	53,4	56,2	56,5	57,0	56,7	57,9	60,7	62,4	65,7	65,7

Font: Departament d'Inspecció Educativa.

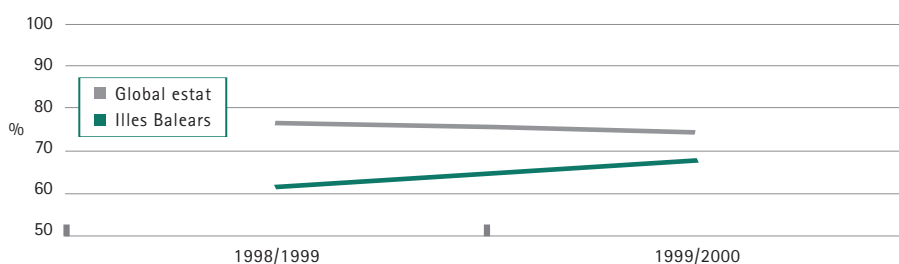
L'optimisme d'aquestes dades, però, contrasta amb altres indicadors no tan favorables, com ara la taxa d'idoneïtat o la taxa bruta de graduació a l'ESO. Així, molts d'alumnes de les Illes acumulen retards durant l'escolarització obligatòria i, per tant, obtenen la titulació més tard de l'edat teòrica en què ho haurien de fer: el curs 2000-2001 només un 53,2% dels alumnes de 15 anys de les Illes es trobaven matriculats en el quart curs de l'ESO, enfront d'un 63,2% del conjunt de l'Estat. També, segons el Ministeri d'Educació, Cultura i Esports, la taxa bruta de graduació a l'ESO, entesa com la relació entre l'a-

lumnat que obté el graduat en educació secundària i la població de 16 anys,²⁶ és inferior a la del conjunt de l'Estat; encara que hem de matisar que, si s'observa l'evolució d'aquesta taxa els cursos 1998-1999 i 1999-2000, mentre que la taxa balear tendeix a millorar, l'estatal tendeix a empitjorar. (Vegeu el gràfic III-25)

Quant als resultats obtinguts per l'alumnat de les Balears en els estudis postobligatoris no universitaris, farem menció dels resultats que han obtingut els alumnes en el batxillerat i en la formació professional específica.

Gràfic III-25

Taxes brutes de graduació a l'ESO

Font: Ministeri d'Educació, Cultura i Esports.

26. Edat teòrica d'acabament de l'etapa obligatòria.

En curs 2002-2003, un total de 74 centres impartiren batxillerat (d'aquests, 54 eren instituts d'educació secundària, i 20, centres privats concertats o privats). Per modalitats, un 52% de l'alumnat cursà la modalitat d'humanitats i ciències socials; un 32%, la de ciències; un 9%, la tecnològica, i un 7%, la d'arts.

Com es pot observar en el quadre 8, el curs 2002-2003, un 65,7% de la totalitat dels alumnes que ha cursat el batxillerat ha obtingut la titulació.

Les tendències d'alumnes que promocionen als diversos batxillerats, i a través dels diversos cursos acadèmics, són prou lineals. Els darrers cursos, els estudiants del batxillerat de ciències de la natura i de la salut són els que més promocionen, mentre que els del batxillerat d'arts són els que menys ho fan.

Pel que fa a la formació professional específica, un total de 44 centres de les Illes imparteixen formació professional: 36 d'aquests són instituts d'ensenyament secundari (IES) i 7 són centres concertats.

En els cicles formatius de grau mitjà, d'entre l'alumnat que ha completat el cicles, un 82,28 dels alumnes ha obtingut la titulació de tècnic i en els cicles formatius de grau superior un 82,79 l'han obtinguda de tècnic superior.

En els programes de garantia social, el 68,48% dels alumnes que seguien aquests programes varen obtenir una qualificació positiva.

Una de les qüestions que durant el present curs escolar ha provocat debats i reflexions

en els diversos sectors polítics, socials i de la comunitat educativa, ha estat el tema del català a l'escola; efectivament, malgrat els anuncis de canvis en la normativa lingüística escolar existent, cal assenyalar que es mantenen les normes actuals. Amb tot, malgrat tota la polèmica existent, i d'acord amb les dades existents pel que fa a aquesta qüestió -que necessitarien una sistematització i una continuïtat majors-, cal fer referència a una sèrie de conclusions:

1. En l'educació infantil, cal assenyalar que ha incrementat el nombre d'alumnes que reben l'educació en català totes les àrees, ha disminuït el total del nombre d'alumnes que no reben en català ni tan sols les àrees obligatòries, i s'ha mantingut el d'alumnes que reben en català, almenys, les àrees obligatòries.
2. En l'educació primària, amb una presència menor del català, cal assenyalar que les tendències són les mateixes de les que es donen en l'educació infantil.
3. En l'educació secundària obligatòria, cal assenyalar, d'una banda, que ha augmentat el percentatge d'estudiants que reben l'ensenyament en català i, de l'altra, que el català és la llengua vehicular en totes les matèries i assignatures.

Per tant, el procés de normalització lingüística escolar no només segueix evolucionant, sinó que ho fa des de la normalitat, des de la cohesió i des de l'absència de conflictes significatius. És una qüestió que s'ha de tractar amb sensibilitat i amb una actitud positiva per resoldre els problemes.

4.2.2. L'ESCOLARITZACIÓ DE L'ALUMNAT ESTRANGER

Tal com hem vist al llarg dels darrers anys al conjunt de l'Estat, la immigració té uns trets nous i característics, els quals és important conèixer i analitzar, com a fenomen social total, del qual l'escolarització és una part. L'augment important de l'escolarització de l'alumnat immigrant té repercussions importants en el conjunt del sistema educatiu, en diferents àmbits. Quantitativament, ens referim a l'adaptació d'estructures, a la construcció d'edificis, a la contractació de professorat, a l'organització interna, etc. Qualitativament, els aspectes que cal considerar tenen a veure tant amb la preparació i la formació del professorat, com amb processos i programes de gestió dels centres, els quals incideixen sobre el projectes educatius de centre, l'organització dels centres, els plans d'acollida, la relació amb les famílies, etc.

S'ha de tenir present que, els darrers deu anys, el nombre d'alumnat escolaritzat ha estat molt important. Al conjunt de l'Estat, i el curs 1993-1994, hi havia 50.076 alumnes escolaritzats en els ensenyaments no

universitaris de règim general durant el curs 1993-1994. El curs 2002-2003, el nombre d'alumnes en aquests mateixos ensenyaments fou de 297.262 alumnes. El nombre d'alumnat escolaritzat gairebé s'ha quintuplicat, fet que incideix sobre el conjunt de totes les comunitats autònomes. En el cas de les Illes Balears, l'evolució de l'alumnat estranger presenta una evolució progressiva, més important, en termes comparatius amb la resta de comunitats autònomes. El percentatge d'alumnat estranger a les Illes Balears el curs 2002-2003 fou del 8,7%, el segon més elevat de tot l'Estat, darrere de Madrid, amb un 8,9%, i molt per sobre de la mitjana nacional (4,5%).²⁷

Com es recull en el darrer butlletí del Centre d'Investigació i Documentació Educativa (CIDE, 2003),²⁸ al nostre país l'escolarització d'aquest alumnat s'ha dut a terme fonamentalment en els centres de titularitat pública. Aquesta mateixa realitat també s'ha produït a les Illes Balears, i també l'increment constant del nombre d'alumnes escolaritzats.²⁹ El curs 2002-2003, del total dels 12.503 alumnes estrangers, 10.267 foren escolaritzats a l'escola pública i 2.236, als centres privats. (Vegeu el quadre III-42)

QUADRE III-42. EVOLUCIÓ DE L'ALUMNAT ESTRANGER, PER TITULARITAT DELS CENTRES (1999-2003)

	1998-1999	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003
Total	3.510	4.740	6.107	8.693	12.503
Públics	2.908	3.921	4.972	7.148	10.267
Privats	602	819	1.153	1.564	2.236

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esports (MECD).

27. *Datos y Cifras. Curso escolar 2003-2004*, Madrid, Ministeri d'Educació Cultura i Esports.

28. Ministeri d'Educació, Cultura i Esports, Centre d'Investigació i Documentació Educativa (desembre, 2003), «El alumnado extranjero en el sistema educativo español (1992-2003)», *Boletín CIDE de Temas Educativos*, núm. 12.

29. *Estadísticas de la Educación en España. 2002-2003. Estadística de las Enseñanzas no universitarias. Datos avance*, Madrid, Ministeri d'Educació, Cultura i Esports.

L'escola pública escolaritza més del 80% del total d'alumnes estrangers escolaritzats, d'una manera gairebé constant. (Vegeu el quadre III-43)

Aquest curs 2003-2004, i d'acord amb les dades de la Direcció General de Planificació i Centres de la Conselleria d'Educació i Cultura del 2003-2004, dels 17.063 alumnes estrangers escolaritzats, 14.108 alumnes es troben escolaritzats als centres públics, gairebé el 83% del total; 2.647 es troben escolaritzats a centres concertats, o el 15,5% del total, i un 1,8% de l'alumnat estranger es troba escolaritzat als centres privats. (Vegeu el quadre III-44)

Analitzant la informació estatal per nivells educatius (CIDE, 2003), i comparant les dades de les Illes Balears dels dos darrers cursos (2002-2003 i 2003-2004) del total d'alumnat i dels alumnes estrangers, es pot veure que l'augment s'ha

produït en tots els nivells educatius. (Vegeu el quadre III-45)

L'increment més important es dona a l'educació primària, a l'educació secundària obligatòria i a l'educació infantil. Des del punt de vista retrospectiu, tant al conjunt de l'Estat com a les Illes Balears, el nombre d'alumnes estrangers s'ha duplicat els darrers tres cursos.

D'acord amb aquestes dades, del total d'alumnes escolaritzats a l'ensenyament obligatori, 97.025 alumnes el curs 2002-2003 i 97.466 alumnes el curs 2003-2004; 8.810 alumnes el curs 2002-2003 i 10.769 alumnes el curs 2003-2004, són estrangers.

L'increment interanual de l'alumnat estranger, també reflecteix aquesta evolució (del 18,7%, el curs 1998-1999, al 43,5%, el curs 2002-2003), constant en termes de percentatges d'alumnat escolaritzat. (Vegeu el quadre III-46)

QUADRE III-43. PERCENTATGE DE L'ALUMNAT ESTRANGER ESCOLARITZAT A CENTRES PÚBLICS (1999-2003)

	1998-1999	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003
Espanya	73,8	75,8	77,7	79,0	80,2
Illes Balears	82,8	82,7	81,2	82,0	82,1

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esports (MECD).

QUADRE III-44. PERCENTATGE D'ALUMNAT ESTRANGER SEGONS EL TIPUS DE CENTRE, ILLES BALEARS (2003-2004)

	Públic*	Concertats	Privats
Alumnat total	119.712	49.183	6.105
Alumnat estranger	14.108	2.647	308
% d'alumnat estranger	14,59	5,38	5,04

* Hi figuren inclosos els alumnes d'ensenyaments musicals no reglats.

Font: Direcció General de Planificació i Centres, Conselleria d'Educació i Cultura.

**QUADRE III-45. ALUMNAT TOTAL I ESTRANGER PER NIVELLS EDUCATIUS
(2002-2003, 2003-2004)**

	2002-2003		2003-2004	
	Total de l'alumnat	Estrangers	Total de l'alumnat	Estrangers
Educació infantil	28.379	2.456	29.994	3.098
Educació primària	56.962	5.760	57.166	6.771
Educació especial	486	40	425	47
ESO (primer i segon cicle)	40.063	3.050	40.300	3.998
Batxillerat (LOGSE)	11.766	420	11.706	535
Cicles formatius de grau mitjà	4.259	93	4.314	142
Cicles formatius de grau superior	2.419	119	2.164	134
Total	144.334	11.938	146.069	14.725

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la Direcció General de Planificació i Centres de la Conselleria d'Educació i Cultura.

QUADRE III-46. INCREMENTS INTERANUALS DE L'ALUMNAT ESTRANGER (1998-2003)

	1998-1999		1999-2000		2000-2001		2001-2002		2002-2003	
	Nre.	%	Nre.	%	Nre.	%	Nre.	%	Nre.	%
Espanya	11.563	11,5	26.614	33,0	34.567	32,2	64.657	45,6	97.302	47,1
Illes Balears	554	18,7	1.230	35,0	1.385	29,2	2.587	42,2	3.791	43,5

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esports.

El nombre d'alumnes estrangers per cada 1.000 alumnes matriculats a l'educació infantil, l'educació primària i a l'educació secundària obligatòria, sensiblement superior al doble de la mitjana nacional. (Vegeu el quadre III-47)

La distribució de l'alumnat estranger per nivells educatius i titularitat dels centres reflecteix aquesta evolució de l'escolarització de l'alumnat estranger, més important en l'educació primària, en l'educació secundària obligatòria i en l'educació

infantil; amb percentatges d'escolarització en l'ensenyança pública superiors al 80%, en el cas dels estudis de batxillerat, d'educació infantil i d'educació primària. (Vegeu el quadre III-48)

L'alumnat procedent de l'Amèrica del Sud és el més nombrós en el sistema educatiu espanyol (CIDE, 2003), i també en el sistema educatiu de les Illes Balears, amb percentatges molt semblants, i s'ha duplicat el curs 2002-2003, respecte del curs anterior, 2001-2002.³⁰ (Vegeu el quadre III-49)

30. Quadre III-42, p. 444 de la Memòria del CES 2002, Palma, CES.

QUADRE III-47. NOMBRE D'ALUMNES ESTRANGERS PER 1.000 ALUMNES MATRICULATS A L'EDUCACIÓ INFANTIL, A L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA I A L'ESO (2002-2003)

	Educació infantil			Educació primària			ESO		
	Total	C. públics	C. privats	Total	C. públics	C. privats	Total	C. públics	C. privats
Espanya	47,3	57,3	28,3	53,7	65,2	31,0	43,0	51,5	26,5
Illes Balears	86,5	123,7	33,8	101,0	135,5	46,5	76,0	100,3	42,1

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esports.

QUADRE III-48. DISTRIBUCIÓ DE L'ALUMNAT ESTRANGER PER NIVELLS EDUCATIUS I TITULARITAT DELS CENTRES (2002-2003)

	Total	Ed. infantil	Ed. primària	Ed. especial	ESO	Batxillerat	Cicles formatius d'FP	Prog. de garantia social	ES d'arts	EE d'idiomes
Espanya	303.827	60.412	133.310	1.015	80.820	12.200	7.966	1.539	726	5.839
Pública	243.610	47.962	107.650	643	63.702	10.091	5.909	1.120	694	5.839
Privada	60.217	12.450	25.660	372	17.118	2.109	2.057	419	32	0
Illes Balears	12.503	2.455	5.752	40	3.043	420	181	43	45	524
Pública	10.267	2.058	4.727	7	2.338	357	170	41	45	524
Privada	2.236	397	1.025	33	705	63	11	2	0	0

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esports.

QUADRE III-49. DISTRIBUCIÓ PERCENTUAL DE L'ALUMNAT ESTRANGER PER ÀREES GEOGRÀFIQUES DE PROCEDÈNCIA (2002-2003)

	Total	Europa		Àfrica	Amèrica			Àsia	Oceania	
		Total	UE		Reste	Nord	Central			Sud
Espanya	303.827	100	13,4	12,0	19,7	1,3	4,3	44,5	4,6	0,1
Illes Balears	12.503	100	25,7	7,2	16,9	0,6	2,9	42,9	3,5	0,1

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esports.

El següent grup més nombrós d'alumnes procedeix de la Unió Europea, amb percentatges que gairebé dupliquen els estatals i amb un petit augment del estrangers procedents de l'Europa no comunitària (la resta d'Europa), respecte del curs 2001-2002. El tercer gran grup procedeix del nord d'Àfrica, amb un percentatge no

superior a l'estatal, i inferior al percentatge del curs passat 2001-2002 a les Illes Balears.

La distribució d'aquest alumnat estranger per àrees geogràfiques de procedència i titularitat dels centres reflecteix que el grup majoritari d'alumnes estrangers

-5.368 alumnes a les Illes balears- procedeix d'Amèrica del Sud, principalment de l'Equador, de l'Argentina i de Colòmbia; 3.215, de la Unió Europea, principalment d'Alemanya i del Regne Unit, i 2.119, d'Àfrica, principalment del Marroc. Les àrees de procedència amb menys alumnes són, l'Amèrica del Nord i Oceania, amb percentatges semblants als estatals. (Vegeu el quadre III-50)

La distribució de l'alumnat estranger segons la titularitat dels centres, independentment de l'àrea de procedència, es resumeix en el següent: el 82,11% de l'alumnat és escolaritzat en centres públics.

4.3.

EL SISTEMA UNIVERSITARI DE LES ILLES BALEARS

Aquest apartat sobre el sistema universitari de les Illes Balears s'ha dividit en dos subapartats, un d'introductor, en què s'emmarca la situació del sistema universi-

tari de les Illes Balears, i un segon en què s'analitzen les característiques més significatives del sistema universitari balear.

4.3.1. INTRODUCCIÓ

La realitat dels estudis universitaris a les Illes Balears s'ha caracteritzat, durant els cursos analitzats, per una sèrie de característiques. Així, i en aquest sentit, cal fer referència, d'entrada, a una sèrie de punts, que són estratègics per poder comprendre l'estat del sistema universitari balear.

1. Ja és un tòpic, tot i que és una realitat, l'afirmació que les Illes Balears es caracteritzen per una baixada de la taxa d'estudiants universitaris i d'educació secundària postobligatòria -batxillerat i formació professional- amb relació a la mitjana espanyola i de la majoria dels països més desenvolupats. És un fet que posa de manifest la gran contradicció entre el nivell de creixement econòmic de la comunitat autònoma de les Illes Balears i el nivell de desenvolupament humà -que té

QUADRE III-50. DISTRIBUCIÓ DE L'ALUMNAT ESTRANGER PER ÀREES GEOGRÀFIQUES DE PROCEDÈNCIA I PER TITULARITAT DELS CENTRES (2002-2003)

	Total	Europa			Amèrica			Àsia	Oceania	No consta
		UE	Resta	Àfrica	Nord	Central	Sud			
Espanya	303.827	40.583	36.365	59.967	3.957	13.139	135.169	14.075	195	377
Pública	243.610	27.808	30.449	53.157	2.248	10.369	109.637	9.544	143	255
Privada	60.217	12.775	5.916	6.810	1.709	2.770	25.532	4.531	52	122
Illes Balears	12.503	3.215	899	2.119	74	363	5.368	441	14	10
Pública	10.267	2.636	745	1.788	56	257	4.409	362	6	8
Privada	2.236	579	154	331	18	106	959	79	8	2

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esports.

com a indicadors més significatius l'educació i la formació, entre d'altres; aquest és un fet que tindrà conseqüències importants per al futur de les Illes Balears, si no es produeix un canvi d'orientació significatiu.

2. Les darreres dades que ha donat a conèixer la UIB, posen de manifest que la tendència a la baixa que havia registrat la Universitat els cursos anteriors sembla que comença a canviar d'una manera tímida. Les causes d'aquest fet són el grau major de flexibilització que s'ha introduït en algunes de les titulacions, la millora de l'atenció a l'alumnat -com ara oferir serveis administratius en les hores «baixes»-, la major presència de la UIB en la societat, el desenvolupament de les noves titulacions -amb l'aprovació de cinc diplomatures i d'una llicenciatura-, i la implantació de noves titulacions i l'anunci de permanència indefinida d'alguna de les que ja es fan a les seus de Menorca i de les Pitiüses; titulacions que responien a les necessitats professionals i econòmiques de la societat de les Illes Balears i a les demandes dels estudiants. A aquestes mesures, els propers mesos se n'afegiran d'altres encaminades en la mateixa direcció.
3. S'ha d'afegir a aquest fet que, els darrers cursos, la UNED i la UOC han incrementat el nombre d'estudiants universitaris de manera significativa. Així mateix, cal assenyalar que anualment uns 750 estudiants de les Illes sol·liciten el trasllat d'expedient per poder cursar estudis en altres universitats, i la meitat d'aquests estudiants són de titulacions que s'imparteixen a la UIB; les causes són, en molts casos, l'existència de *numerus clausus* en les titulacions més demandades, l'atractiu especial de les universitats privades, i també la falta d'adequació de l'oferta a la demanda. I, per això, en aquest context de visió integral del sistema universitari de les Illes Balears, la UIB ha fet una profunda reflexió sobre el camí que cal a seguir, d'acord amb les diverses dades existents, la creixent competència universitària i els reptes universitaris de futur. Resultat d'aquesta reflexió són moltes de les mesures esmentades i d'altres que s'han iniciat al llarg del curs 2003-2004.
4. Efectivament, al marge d'altres qüestions de caràcter econòmic, legislatiu o d'altre tipus, és evident que un dels temes que en el present curs acadèmic ha estat objecte de reflexió, de debat, de preocupació i de proposta d'actuació, es refereix al nombre d'estudiants universitaris. Efectivament, s'ha aprovat un conveni entre la Conselleria d'Educació i la Universitat de les Illes Balears (Programa d'orientació i transició a la universitat, POTU) que ha d'incidir de manera significativa a incrementar el nombre d'estudiants universitaris, ja que és una qüestió que preocupa la comunitat universitària, a les administracions públiques universitàries, i també a determinats sectors de la societat.
5. De totes maneres, si hom vol que els plans de captació i de fidelització d'estudiants universitaris siguin un èxit, cal un canvi en la mentalitat, en la filosofia, en l'organització, en les funcions del professorat, etc., de la UIB, i cal posar l'èmfasi en l'estudiant com a «client»,

sobre el qual cal que es mogui el conjunt de la Universitat, des de la perspectiva de la docència, dels horaris, dels serveis, de la metodologia d'ensenyament-aprenentatge, de la flexibilitat en el procés de permanència, del tractament de la diversitat d'estudiants -amb titulacions acadèmiques i professionals, amb diplomes culturals i sèniors-, etc. És per això que la UIB, al igual d'altres universitats, ha encetat un procés de reformes internes per adaptar-se a les necessàries que els nous temps exigeixen; unes reformes que necessiten, tanmateix, voluntat política, saber què es vol, marginar els corporativismes i els interessos a curt termini, tenir lideratges clars en l'àmbit de rectorat, de centres i de departaments, i capacitat real de servei a la comunitat universitària. L'autonomia universitària ens obliga, també, a assumir responsabilitats i a no esperar que tot ens arribi de fora i de dalt.

6. Tanmateix, tot i la importància que té la qüestió de la taxa d'estudiants universitaris, és un error reduir tota la problemàtica universitària a aquest tema: efectivament, la realitat de la universitat implica analitzar moltes variables, com ara la relació amb la societat, el desenvolupament legislatiu de la LOU, la recerca i l'oportunitat de la qualitat d'acord amb la disminució del nombre d'estudiants universitaris, la inserció dels titulats universitaris, la transferència de coneixements a la societat, tant a través de cursos emmarcats en la idea de l'aprenentatge al llarg de tota la vida com a través de la construcció d'un sistema d'innovació en el marc del sistema econò-

mic, la significació, etc. Per tant, és important que l'anàlisi del sistema universitari es plantegi no més d'acord amb el nombre d'estudiants; la delimitació del paper de la Universitat en el context de la societat de les Illes Balears implica fer una anàlisi holística i global, que tingui en compte tots els indicadors i les variables que defineixen l'estat del sistema universitari de la comunitat de les Illes Balears.

7. Amb tot, el sistema universitari espanyol i, per tant, el sistema universitari de les Illes Balears, és actualment en una cruïlla, sobre la base d'una sèrie de reptes. En primer lloc, la reforma de la legislació universitària espanyola, que no ha d'implicar un començament de debats reglamentistes i burocràtics en el si de les universitats; es tracta de fer reformes puntuals, avançant amb el diàleg i els consensos en l'aprovació d'una legislació oberta, flexible i de futur. En segon lloc, la reforma a fons del sistema de finançament universitari, que ha d'integrar, també, la política de beques o la posada en marxa d'una política clara de finançament bàsic, de realització d'autèntics contractes/programa, o la incentivació de l'autofinançament universitari. En tercer lloc, cal avançar cap a la convergència europea, d'una manera seriosa, rigorosa, eficaç, etc.
8. En qualsevol cas, un dels reptes als quals la UIB està demostrant ser especialment sensible és, sense cap dubte, la qualitat com a element clau per poder respondre a la competència universitària creixent, a les demandes socials, al mateix procés de la con-

vergència universitària europea, i a la necessària cooperació universitària, que cal que vagi més enllà de la simple declaració d'intencions o de la signatura formal de convenis de col·laboració entre universitats. Aquesta política de suport a la qualitat i a l'excel·lència universitària necessita, entre d'altres qüestions, una política de suport real de la part de la UIB, el desenvolupament de l'Agència de la Qualitat Universitària de les Illes Balears, la col·laboració amb les diverses agències autonòmiques o la mateixa ANECA (Agència nacional d'Avaluació de la Qualitat i Acreditació), i una actitud positiva del conjunt de la comunitat universitària. En aquest mateix context de la qualitat i de l'excel·lència universitària del sistema universitari de les Illes Balears, cal incloure, cada vegada més, l'avaluació institucional de la UNED de les Balears o de la mateixa UOC, com a requisit necessari per poder dur a terme una anàlisi sistemàtica dels resultats obtinguts i com analitzar la realitat d'aquestes institucions, al marge del nombre d'estudiants matriculats.

9. Si la qualitat i l'excel·lència són reptes als quals ha de donar resposta el sistema universitari de les Illes Balears, l'increment de les relacions entre la societat i la Universitat, a través de la potenciació del Consell Social, resulten, també, fonamentals. En aquest sentit, cal assenyalar que, durant aquest període analitzat, s'ha desplegat la Llei d'organització institucional del sistema universitari de les Illes Balears, amb l'aprovació de la nova composició del Consell Social i les seves noves funcions. Es tracta, doncs,

entre d'altres objectius, de consolidar definitivament el Consell Social com a institució capaç de reforçar la connexió permanent i eficaç de la societat balear amb la UIB i de fer la necessària rendició de comptes de la Universitat davant la comunitat. Per poder aconseguir aquest objectiu, n'és necessària la consolidació funcional.

10. En el marc del desplegament de la Llei d'organització institucional del sistema universitari de les Illes Balears, s'ha d'assenyalar la posada en marxa de la Junta de Coordinació Universitària de les Illes Balears, com a organisme de diàleg i de col·laboració institucional entre l'Administració autonòmica, la Universitat i el Consell Social. És, en qualsevol cas, una proposta que ha de possibilitar un treball conjunt i de col·laboració entre les diverses institucions amb responsabilitats universitàries.

4.3.2. LA SITUACIÓ UNIVERSITÀRIA A LES ILLES BALEARS: CARACTERÍSTIQUES

Una de les característiques diferencials de la situació de l'ensenyament superior a les Illes és la manca de competència a la Universitat de les Illes Balears (UIB), competència localitzada en el territori de la comunitat autònoma; en qualsevol cas, cal fer una referència específica a l'existència de diverses centres adscrits a la UIB, que són de titularitat privada: l'Escola de Magisteri Mare Alberta Jiménez, l'Escola Universitària de Relacions Laborals, i les escoles universitàries de Turisme del Consell d'Eivissa i Formentera, i de Felipe Moreno. Amb tot, hi ha una

delegació de la UNED, però la seva actuació és, en part, complementària i, en part, competitiva de la UIB. Les altres universitats que reben alumnes de les Illes Balears, es poden considerar en dos grups: les que ofereixen titulacions que també ofereix la UIB, com la UOC; i les universitats que ofereixen titulacions que no desenvolupa la UIB, com les universitats en què es cursen estudis de medicina o d'arquitectura, per exemple. En qualsevol cas, la UIB té una posició privilegiada al territori de la comunitat autònoma, que ha de ser capaç d'utilitzar amb intel·ligència, amb iniciativa i amb una oferta de qualitat. Es tracta d'un repte fonamental.

1. L'evolució de les dades de l'alumnat són especialment preocupants, amb una reducció mantinguda d'efectius des del 1998, quasi un 10% menys

d'alumnes el 2003, només neutralitzada amb l'oferta complementària de tot tipus (màsters i cursos de postgrau, universitat oberta per a majors, etc.). (Vegeu els quadres III-51 i III-52)

L'evolució és similar a la major part d'universitats de l'Estat, però, en el cas de la comunitat autònoma de les Illes Balears, amb les taxes d'alumnat universitari més baixes de tot l'Estat; l'evolució d'aquest indicador és més greu que en altres comunitats.

L'evolució recent d'aquests indicadors permet observar com evoluciona la ràtio alumnat-professorat; s'ofereixen possibilitats de millora de la qualitat, en part per l'augment de la dotació del personal docent, però també per una clara tendència regressiva en la demanda. L'explicació

QUADRE III-51. ALUMNAT I PROFESSORAT DE LA UIB (1998-2003)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Alumnat (1r, 2n i 3r cicle)	13.222	13.088	12.944	12.287	11.873	11.775
Evolució de l'alumnat (1998, base 100)	100,00%	98,99%	97,90%	92,93%	89,80%	89,06%
Professorat equivalent a temps complet (PDI) ¹	611	602	650	654	720	760
Evolució del professorat (1998, base 100)	100,00%	98,53%	106,38%	107,04%	117,84%	124,39%
Ràtio alumnat/PDI	21,64	21,74	19,91	18,79	16,49	15,49

Font: tretze indicadors institucionals de la UIB, pressupost 2004.

QUADRE III-52. NOMBRE TOTAL D'ALUMNES DE LA UIB, DE LES ESCOLES ADSCRITES I DELS TÍTOLS PROPIS

	1998-1999	1999-2000	2000-2001	1-febrer	2-març	3-abril
Alumnat	14.646	14.539	13.791	13.342	13.161	13.381

Font: dades del Vicerectorat de Planificació Económicoadministrativa de la UIB.

d'aquesta pèrdua d'alumnat es pot atribuir, en termes generals, a dos factors: la «fugida» de matriculats a altres universitats (la UNED, la UOC i altres de tot l'Estat, especialment important en el cas de les universitats privades), i l'abandonament dels estudis per incorporar-se, abans d'acabar els estudis, al món laboral. Les causes són molt diverses, però cal cercar-les en la falta de tradició universitària de la societat balear, tot i que els titulats universitaris són absorbits molt ràpidament per un aparell productiu molt mancat de titulats superiors. Altres causes possibles són la capacitat limitada de l'Administració autonòmica (el Govern, els consells i els ajuntaments) de fer ofertes d'ocupació; la competència que representa la UNED, que contracta professors de la UIB per fer, a molt baix cost, una oferta de tutories, etc.

Amb tot, i malgrat aquestes dades, cal posar de manifest el lleuger increment del nombre d'estudiants universitaris de la UIB, segurament per les causes que ja s'han exposat en l'apartat anterior. En aquest sentit, és interessant analitzar el nombre d'alumnes matriculats a la UIB, per any acadèmic i de nou ingrés. (Vegeu el quadre III-53)

D'aquestes dades, podem assenyalar, pel que fa al total de estudiants, una tendència a la baixa a partir del curs 1998-1999,

i un increment, amb oscil·lacions, a partir del 2001-2002. Quant als alumnes de nova matrícula, només es comença a observar una lleugera recuperació a partir del curs 2003-2004. Per tant, es posa de manifest la tendència a un progressiu i lent increment del nombre d'estudiants, que cal que es consolidi.

En aquest context de l'evolució del nombre d'estudiants, s'ha d'assenyalar que el nombre d'estudiants matriculats al centre associat de la UNED a les Illes Balears presenta una evolució creixent de l'alumnat. Segons les dades de la UNED, la majoria d'estudiants matriculats, ho estan als estudis de Dret, de Psicologia, de la Llicenciatura en Administració i Direcció d'Empreses (LADE), de Geografia i Història, de Polítiques i Sociologia, d'Informàtica de Sistemes, o d'Educació Social.

Així, el nombre d'estudiants matriculats a la UNED de les Illes Balears és de 2.683, en l'oferta reglada; però aquest nombre s'incrementa a gairebé 5.000 si hom té en compte l'oferta no reglada. I es tracta d'una tendència incrementalista, a causa de l'increment de l'oferta i de l'adaptació a les situacions dels estudiants, que solen tenir un perfil amb una edat major que a la universitat presencial. Són dades -proporcionades per la UNED de les Balears- que reflecteixen

QUADRE III-53. NOMBRE TOTAL D'ALUMNES DE NOU INGRÉS DE LA UIB, DE LES ESCOLES ADSCRITES I DELS TÍTOLS PROPIS

	1998-1999	1999-2000	2000-2001	1-febrer	2-març	3-abril
Alumnat	3.962	3.692	3.431	3.604	3.545	3.834

Font: dades del Vicerectorat de Planificació Económicoadministrativa de la UIB.

la consolidació de la UNED de les Illes Balears, en el vessant docent i en l'àmbit quantitatiu. Tal com s'ha plantejat anteriorment, la qüestió de l'avaluació institucional i la producció científica necessita una anàlisi més profunda.

És evident, doncs, que la UNED incrementa l'alumnat incorporant, de manera progressiva, les titulacions que implanta la UIB (com s'ha vist recentment amb la titulació en Educació Social o la de Treball Social, que s'ha proposat implantar properament), amb la qual cosa es produeix una duplicació d'ofertes, en part a causa de la necessitat de mantenir el *numerus clausus* en alguns dels estudis de la UIB.

D'altra part, d'acord amb les dades de la UOC, dels quasi 22.000 alumnes que té, el nombre total d'estudiants de la comunitat autònoma és de gairebé un miler d'alumnes de primer i de segon cicle, segons les dades que ha proporcionat la mateixa UOC. Actualment, la UIB manté una aliança estratègica amb la UOC, similar a les que manté aquesta Universitat amb les universitats catalanes, mitjançant la qual la UIB produeix continguts que són repartits a través de la UOC, a l'hora que hi aporta professor tutors. Finalment, i amb relació als cursos de doctorat i als cursos de postgrau de la UIB, podem

assenyalar les dades següents. (Vegeu el quadre III-54)

A aquestes dades s'ha d'afegir la informació següent. En primer lloc, cal assenyalar l'existència de gairebé quaranta programes de doctorat, que imparteixen els diversos departaments de la UIB, de caràcter propi o de caràcter interuniversitari. En segon lloc, el nombre d'alumnes que han llegit la tesi doctoral ha estat de 36, el curs 2002-2003, i de 29, el curs 2003-2004; això implica que no arriba al 10% el nombre d'estudiants que acaben de realitzar la tesi doctoral. En aquest context, és evident que el programa de doctorat necessita d'una reflexió seriosa i d'unes actuacions determinades.

D'altra banda, el centre associat de la UNED de les Illes Balears, segons les dades de la mateixa UNED, tenia matriculats el curs 2002/2003 25 estudiants, dels quals 16 eren de Mallorca; 7, de Menorca, i 2, d'Eivissa i Formentera.

2. L'oferta universitària que es dona a la comunitat autònoma de les Illes Balears presenta les característiques següents. La UIB, el curs acadèmic 2003-2004, ofereix trenta-vuit titulacions distintes: deu de primer cicle, setze de primer i segon cicle, a més de tres titulacions només de segon cicle. (Vegeu el quadre III-55)

QUADRE III-54. NOMBRE TOTAL D'ALUMNES DE DOCTORAT DE LA UIB

	2002-2003	2003-2004
Alumnat	474	486

Font: dades del Vicerectorat de Planificació Económicoadministrativa de la UIB.

QUADRE III-55. OFERTA DE TITULACIONS DE LA UIB (2003-2004)

Diplomatures, enginyeries i arquitectures tècniques	
1. Ciències Empresarials (Palma, Eivissa i Menorca)	
2. Educació Social	
3. Infermeria (Palma, Eivissa i Menorca)	
4. Fisioteràpia	
5. Relacions Laborals (escola adscrita)	
6. Treball Social	
7. Turisme, Palma	
Turisme, Escola de Turisme del Consell Insular d'Eivissa (escola adscrita)	
Turisme, EU Felipe Moreno, a Palma i a Maó (escola adscrita)	
8. Mestre, especialitat d'Educació Especial, Palma	
Mestre, especialitat d'Educació Especial (només 1r curs a Eivissa i a Menorca)	
Mestre, especialitat d'Educació Especial (només per a diplomats matriculats)	
9. Mestre, especialitat d'Educació Física	
10. Mestre, especialitat d'Educació Infantil	
11. Mestre, especialitat d'Educació Musical	
12. Mestre, especialitat d'Educació Primària	
13. Mestre, especialitat de Llengua Estrangera	
Mestre (EU Alberta Giménez, escola adscrita)	
14. Enginyer Tècnic Agrícola, especialitat d'Hortofructicultura i Jardineria	
15. Enginyer Tècnic en Informàtica de Gestió	
16. Enginyer Tècnic en Informàtica de Sistemes	
17. Enginyer Tècnic de Telecomunicació, especialitat de Telemàtica	
18. Enginyer Tècnic Industrial, especialitat de Electrònica Industrial	
19. Arquitectura Tècnica	
Llicenciatures i enginyeries	
1. Administració i Direcció d'Empreses	11. Geografia
2. Biologia	12. Història
3. Bioquímica (segon cicle)	13. Història de l'Art
4. Dret	14. Matemàtiques
5. Economia	15. Pedagogia
6. Filologia anglesa	16. Psicologia
7. Filologia catalana	17. Psicopedagogia (segon cicle), Palma
8. Filologia hispànica	Psicopedagogia (segon cicle), Menorca i Eivissa
9. Filosofia	18. Química
10. Física	19. Enginyeria en Informàtica (segon cicle)

Font: elaboració pròpia a partir de les dades oficials de la UIB, curs 2003-2004.

Aquesta oferta s'ha incrementant al llarg dels darrers anys, des del curs 2001-2002; la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern autoritzà i finançà, d'acord amb la UIB i el seu Consell Social, l'oferta de les titulacions noves següents: diplomatura en Fisioteràpia; Enginyeria Tècnica Industrial, especialitat en Electrònica Industrial; Enginyeria Tècnica Agrícola, especialitat en Hortofruccultura i Jardineria; llicenciatura en Filologia anglesa; diplomatura de mestre especialista en Educació Especial, i Arquitectura Tècnica.

La majoria de les titulacions de la UIB corresponen a les ciències humanes i les jurídiques i socials; seguides per les ciències experimentals i tècniques, ente les quals les ciències de la salut són representades només per dues titulacions (diplomatura en Infermeria i en Fisioteràpia). Però les noves titulacions equilibren un poc més l'oferta en ampliar les possibilitats de seguir estudis tècnics i millorar la cobertura de les necessitats formatives de les Illes. De fet, amb la nova oferta formativa es produeix un creixement significatiu

en les titulacions de primer cicle i en les de primer i segon cicle.

La UIB ofereix també sis títols propis de grau: el títol superior de Turisme (segon cicle); Direcció Hotelera Internacional; el primer cicle de Biologia; el primer cicle de Física; el primer cicle de Química; Immobiliària, i també sis títols progressius: tècnic universitari en Comptabilitat i Fiscalitat; tècnic universitari en Finances Empresarials; tècnic universitari en Gestió de Recursos Humans; tècnic universitari en Gestió de la Petita i Mitjana Empresa, Familiar i de Comerç, i tècnic universitari en Enginyeria Química.

A més dels estudis esmentats, s'han de considerar els programes de doctorat de cada departament, els cursos de màster, d'especialista universitari, d'expert universitari, i altres cursos de postgrau.

Per una altra part, el centre associat de la UNED de les Illes Balears, durant el present curs, presenta l'oferta formativa reglada següent. (Vegeu el quadre III-56)

QUADRE III-56. OFERTA DE TITULACIONS DE LA UNED DE LES ILLES BALEARS (2003-2004)

Llicenciatures i enginyeries	
1. Administració i Direcció d'Empreses	10. Enginyeria Industrial Superior
2. Dret	11. Enginyeria Informàtica Superior
3. Història	12. Ciències Polítiques
4. Filologia Hispànica	13. Sociologia
6. Física	14. Psicopedagogia
7. Química	15. Pedagogia
8. Matemàtiques	16. Psicologia
9. Economia	17. Filologia anglesa
	18. Antropologia Social i Cultural

Continua

QUADRE III-56. OFERTA DE TITULACIONS DE LA UNED DE LES ILLES BALEARS (2003-2004)

Diplomatures, enginyeries i arquitectures tècniques	
1. Turisme	3. Informàtica de Sistema
2. Educació Social	4. Informàtica de Gestió

Font: memòria de la UNED, Illes Balears.

Curs acadèmic 2002-2003.

De l'oferta formativa reglada que ofereix el centre associat de la UNED de les Illes Balears a través dels centres de Palma, d'Eivissa i de Maó, es poden extreure les conclusions següents:

- a) La majoria de les titulacions que s'ofereixen també existeixen a la UIB, amb l'excepció de l'Enginyeria Industrial Superior, les Ciències Polítiques, l'Antropologia Social i Cultural, i la Sociologia. Per tant, cal parlar més de competència que de complementarietat.
- b) El nombre de titulacions de primer cicle, en tant que diplomatures, que s'imparteixen és inferior al nivell de lli-

cienciatures. En aquest sentit, és significativa la diferència amb les titulacions que s'ofereixen a la UIB.

A més de l'oferta reglada, cal destacar els cursos no reglats que s'ofereixen, com el curs d'accés per a majors de 25 anys, els cursos de formació permanent, d'ensenyança oberta o d'idiomes; a tot això s'han d'afegir els cursos de doctorat.

Finalment, i amb relació a l'oferta formativa universitària, cal destacar les titulacions que ofereix la UOC, com a universitat virtual que té cada vegada més una matrícula més significativa d'estudiants. (Vegeu el quadre III-57)

QUADRE III-57. OFERTA DE TITULACIONS DE LA UOC (2003-2004)

Llicenciatures i enginyeries	
1. Administració i Direcció d'Empreses	7. Humanitats
2. Dret	8. Documentació
3. Ciències del Treball	9. Enginyeria Informàtica
4. Filologia Catalana	10. Comunicació Audiovisual
5. Investigació i Tècniques de Mercat	11. Psicopedagogia
6. Ciències Polítiques	12. Psicologia
Diplomatures, enginyeries i arquitectures tècniques	
1. Turisme	3. Informàtica de Sistema
2. Ciències Empresarials	4. Informàtica de Gestió

Font: dades de la UOC, juny del 2004.

De l'anàlisi d'aquestes dades podem assenyalar, per una part, el major nombre de llicenciatures que de diplomatures, a l'igual de la UNED de les Illes Balears, i, per una altra part, que es tracta d'una oferta que resulta més complementària que la del centre associat de les Illes Balears.

3. Pel que fa al personal dedicat a l'ensenyament, la UIB disposa d'un document de plantilla vigent actualment. Aquest document racionalitza l'estructura del professorat dels departaments i també del personal d'administració i serveis. Els resultats, contrastats per la Conselleria d'Educació i Cultura, són satisfactoris, pel que signifiquen d'adequació de les plantilles i de promoció del personal que fa feina a la Universitat.

En qualsevol cas, el nombre de professors associats, en alguns departaments, encara és excessiu, ja que representa el 37,14% de tot el personal docent i investigador (PDI). De fet, entre el 1996 i el 2003, és el grup que ha augmentat més, juntament amb els catedràtics d'escola universitària. (Vegeu el quadre III-58)

A partir de les dades del PDI, fins al curs 2002-2003 -el darrer de què hi ha dades oficials -, podem extreure les conclusions següents: en primer lloc, s'ha d'assenyalar que la UIB, amb l'excepció d'algunes àrees i d'alguns departaments, presenta unes plantilles adequades; en segon lloc, cal posar de manifest la necessitat, tal com s'ha dit, de racionalitzar l'existència d'associats, potenciar el nombre d'ajudants, continuar la política de promoció del professorat i definir la política del professorat de caràcter laboral. (Vegeu el quadre III-59)

4. A més de la funció docent, la universitat necessita desenvolupar la investigació i la transferència de coneixements a la societat i a l'empresa. La UIB presenta una capacitat de recerca prou important. Una de les característiques de la Universitat és la capacitat en investigació; no es pot entendre una docència de qualitat si no hi ha investigació bàsica i aplicada.

El 2003, la UIB tenia 33 projectes europeus, 156 projectes finançats pel Govern central a través de la Comissió

QUADRE III-58. EVOLUCIÓ DEL PROFESSORAT (1996-2003)

	96-97	% 96-97	98-99	00-01	02-03	% 02-03
Catedràtics d'universitat	70	12,01	73	76	94	10,33
Titulars d'universitat	143	24,53	153	156	221	24,29
Catedràtics d'escola universitària	20	3,43	28	30	43	4,73
Titulars d'escola universitària	139	23,84	152	130	214	23,51
Associats	211	36,19	319	404	338	37,14
TOTAL 1*	583	100	725	886	910	100
TOTAL 2	633	—	817	951	973	—

* No inclou altres membres del PDI (investigadors, ajudants d'universitat o d'escola, visitants, etc.).

Font: elaboració pròpia a partir de la memòria del curs acadèmic 2002-2003.

QUADRE III-59. NOMBRE TOTAL DE PDI DE LA UIB, PER CATEGORIES (CURS 2003-2004)

	CU	TU	CEU	TEU	AJ. i COL.	ASSOC.	EME	Altres	Total
Total del PDI	84	206	37	199	67	455	3	6	1.060

Font: dades del Vicerectorat de Planificació Económicoadministrativa de la UIB.

Interministerial de Ciència i Tecnologia (CICYT), la Direcció General d'Investigació Científica i Tècnica (DGICYT) i la Direcció General d'Ensenyament Superior i Investigació Científica (DGESIC), i també el Govern de la comunitat autònoma balear; i 98 projectes d'acord amb l'article 83 de la LOU, el qual permet i legalitza la prestació de serveis dels professors a empreses i a institucions. (Vegeu el quadre III-60)

QUADRE III-60. PROJECTES DE RECERCA PER ÀREES (2003)

	Projectes europeus	CICYT-DGICYT, altres del Govern espanyol i del Govern de la CAIB	Altres	Total
Biologia	3	21	9	33
Biologia Fonamental i Ciències de la Salut	1	8	7	16
Ciències de l'Educació	3	6	5	14
Ciències de la Terra	1	9	1	11
Ciències Històriques i Teoria de les Arts	0	7	4	11
Ciències Matemàtiques i Informàtica	2	10	7	19
Dret Privat	1	6	1	8
Dret Públic	0	1	0	1
Economia Aplicada	1	2	6	9
Economia de l'Empresa	0	1	0	1
Filologia Catalana i Lingüística General	0	2	0	2
Filologia Espanyola, Moderna i Llatina	0	5	0	5
Filosofia i Treball Social	0	6	2	8
Física	6	11	17	34
Infermeria i Fisioteràpia	0	1	0	1
Psicologia	0	14	3	17
Química	1	14	7	22
Institut Mediterrani d'Estudis Avançats (IMEDEA)	14	31	29	74
Institut Universitari d'Investigacions en Ciències de la Salut (IUNICS)	0	1	0	1
TOTAL	33	156	98	287

Font: elaboració pròpia a partir del catàleg de projectes de la UIB (2003).

Al marge que pot haver-hi projectes d'investigació d'altres tipus i amb fonts de finançament alternatives, per exemple, per la participació de professors de la UIB en projectes interuniversitaris no inclosos en el quadre anterior, s'observa una certa desigualtat per àrees, amb un lideratge clar de la Facultat de Ciències (Biologies, Física i Química).

Per valorar la capacitat de recerca de la UIB, als projectes s'han d'afegir altres iniciatives, com les tesis d'investigació, la presentació de comunicacions, la publicació d'articles, les patents, l'organització de congressos, etc. A continuació, es presenta un quadre que resumeix alguns d'aquests indicadors. Les dades confirmen la diversitat de formes de recerca a la UIB, però que no són característiques d'aquesta Universitat, sinó de la diferència entre les diverses disciplines. Valorar d'una manera purament quantitativa aquestes dades seria un error greu: la quantitat no té necessàriament relació amb la qualitat de la recerca, però sí es pot interpretar la informació següent com a indicativa de la important activitat de recerca, de l'evident integració dels professors de la UIB a les respectives comunitats científiques.

Des de la perspectiva financera, els ingressos més importants durant l'any 2003, procedeixen dels projectes nacionals i de l'article 85. (Vegeu el quadre III-61)

En qualsevol cas, el desenvolupament de la política científica de la Universitat necessita no només un tipus d'organització interna específica i una dedicació concreta del PDI, sinó també la posada en marxa, en totes les seves potencialitats, del Pla balear de recerca i desenvolupament (R+D). Efectivament, en aquest cas concret, es pot afirmar que la UIB és la única universitat de la comunitat autònoma de les Illes Balears que té una presència i una activitat significativa en la qüestió de la recerca i de la innovació, però necessita potenciar la funció de la recerca i de la transferència de coneixement a la societat.

- 5) Els darrers anys s'ha implementat un pla de modernització administrativa. Aquest pla ha considerat diferents línies, com la descentralització, de manera que cadascun dels centres i dels edificis té un administrador, un delegat del gerent amb la responsabilitat de fer el seguiment diari des del punt de vista econòmic, del personal i de la gestió de l'edifici. En aquest sentit, cal destacar també l'evolució en la dotació de personal d'administració i serveis (PAS), que es caracteritza per l'increment i per la consolidació al llarg dels darrers anys, tal com es mostra en el quadre següent, en el qual s'observa un augment de la plantilla del PAS del 25,73% des del 1998, la qual cosa representa un increment important. (Vegeu el quadre III-62)

QUADRE III-61. INGRESSOS PER PROJECTES (2003-2004)

Projectes	Quantitat econòmica (en euros)
1. Projectes nacionals	2.766.582,48
2. Projectes de la comunitat autònoma	476.103,00
3. Article 85 (LOU)	1.480.588,45
Total	4.723.273,93

Font: dades del Vicerectorat de Planificació Económicoadministrativa de la UIB.

L'evolució de la relació entre el PAS i l'alumnat és molt positiva, per les dues tendències de sentit contrari que es poden observar: augment del PAS i disminució de l'alumnat. Aquest resultat s'hauria de traduir en una millora de la qualitat de l'atenció, però no es disposa d'estudis en aquest sentit. Una situació diferent s'observa amb relació al PDI, el qual els darrers dos anys ha augmentat a un ritme un poc superior al PAS, i s'ha arribat una situació en la qual la relació entre el PAS i el PDI torna a assolir el mateix nivell que ja s'observava el 1998.

6) Finalment, i sense entrar a analitzar a fons la problemàtica del finançament de la universitat espanyola i de la Universitat de les Illes Balears, el pressupost de la UIB s'ha incremen-

tat els darrers anys d'una manera progressiva i significativa; les xifres del pressupost de l'any 2004 són una demostració clara d'aquest fet. En segon lloc, cal posar de manifest que, d'acord amb aquestes dades, la transferència del Govern de les Illes Balears s'ha començat a homologar amb la mitjana estatal. I en tercer lloc, resulta evident que, tot i la necessitat d'incrementar el pressupost de manera racional i amb objectius clars, la transferència per estudiant s'ha incrementat de forma significativa; en aquest sentit, aquesta transferència per estudiant ha arribat, gairebé, a 3.000 euros durant l'any 2004, encara per sota de la mitjana nacional. (Vegeu el quadre III-63)

QUADRE III-62. PERSONAL D'ADMINISTRACIÓ I SERVEIS DE LA UIB (1998-2003)						
	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Alumnat (1r, 2n i 3r cicle)	13.222	13.088	12.944	12.287	11.873	11.775
Professorat equivalent a temps complet (PDI)	611	602	650	654	720	760
Personal d'administració i serveis (PAS)[2]	377	386	384	427	463	474
Dotació del PAS (1998, base 100) (%)	100,00	102,39	101,86	113,26	122,81	125,73
Ràtio alumnat/PAS	35,07	33,91	33,71	28,78	25,64	24,84
Ràtio professorat/PAS	1,62	1,56	1,69	1,53	1,56	1,60

Font: tretze indicadors institucionals de la UIB, pressupost 2004.

QUADRE III-63. PRESSUPOST DE LA UIB (2003-2004)	
1. Pressupost 2003 (en euros)	66.373.113,28
2. Pressupost 2004 (en euros)	67.153.264,53

Font: dades del Vicerectorat de Planificació Económicoadministrativa de la UIB.

5

CULTURA. MARC NORMATIU I ÚS SOCIAL DE LA LLENGUA

RESUM

L'any 2003, el pressupost destinat a cultura del Govern de les Illes Balears ha augmentat en xifres absolutes. En la mateixa situació es troben els consells insulars de Mallorca i de Menorca.

Pel que fa a les arts plàstiques, hem fet una diferenciació entre les programacions de caire públic i privat; aquestes últimes són les que presenten menys variacions respecte de l'any anterior, i cal dir també que no ha estat possible comptabilitzar el nombre de visitants que han rebut per causa de la falta de seguiment que de les mateixes galeries. Al contrari, cal dir que, en molts casos, ha augmentat el nombre de visitants a museus i a fundacions, sobretot als de Palma, on es concentren la majoria de fundacions i de museus, i dins aquest àmbit cal no oblidar les aportacions al món de l'art de les fundacions de "la Caixa" i "Sa Nostra".

En l'àmbit musical, es mantenen tots els festivals de música que s'han fet al llarg d'aquests anys. Això pot ser indicatiu que tenen una bona acceptació i que van a més: no hem d'oblidar que, de cada cop més, el cartell de convidats és més extens i d'una qualitat major. D'altra banda, tampoc no podem oblidar les aportacions de "la Caixa" i de "Sa Nostra", així com de l'IBATUR (Institut Balear del Turisme). En un altre àmbit, cal dir que el nombre de discos compactes editats ha minvat sensiblement. La Fira del Disc ha arribat a la quarta edició amb tot un seguit de concerts i d'exposicions relacionades amb el gènere.

La creació literària a les Illes Balears ha augmentat respecte d'altres anys, si bé continua tenint un pes poc representatiu dins l'àmbit estatal. D'altra banda, les dades corresponents als dipòsits legals dels consells insulars ens mostren una certa disminució en l'edició de llibres, de fulls i de fullets el 2003 respecte del 2002.

En el cas del teatre, cal remarcar el fet que, en molts teatres, ha minvat el nombre d'espectadors, i també el nombre de funcions. Tot i així, són positives les aportacions de l'IBATUR, així com la irrupció amb força aquests dos darrers anys del remodelat Teatre Principal de Maó.

En el món del cinema, tot i les aportacions de les institucions, que han fet possible tota una sèrie de festivals, i també de les fundacions de "Sa Nostra" i "la Caixa" en el cinema cultural, continua havent-hi una tendència clara cap al cinema comercial i, més concretament, cap a la focalització en les grans produccions anglosaxones, i proliferen les grans superfícies d'oci.

Pel que fa als mitjans de comunicació, continua l'hegemonia de la televisió sobre la premsa escrita i la ràdio.

5.1.

ELS PRESSUPOSTOS

El pressupost del 2003 de la Direcció General de Cultura del Govern de les Illes Balears ha estat de 7.661.131,29 euros. En nombres absoluts, aquest pressupost ha augmentat del 2002 al 2003 en 1.002.885,81 euros. (Vegeu el quadre III-64)

El mateix passa en els pressupostos dels consells insulars de Mallorca i de Menorca. En nombres absoluts, els pressupostos destinats a cultura augmenten el 2003, respecte del 2002. En el Consell Insular de Mallorca el pressupost de Cultura, el 2003, va ser de 16.870.249,83 euros, i va suposar el 10,37% del total del pressupost del Consell. El Consell Insular de Menorca va dedicar 3.775.288,74 euros a la cultura, xifra que representa un 8,87% del total del pressupost del Consell. D'altra banda, en el Consell Insular d'Eivissa i Formentera el pressupost que es va destinar a la cultura va ser de 4.700.282,33 euros el 2003. (Vegeu el quadre III-65)

5.2.

LES ARTS PLÀSTIQUES

Aquest apartat l'hem dividit en dos àmbits: la programació institucional i la programació comercial.